

El 14 d'octubre fou beatificat un altre català: mossèn Enric d'Ossó i Cervelló, sis mesos després del dominic P. Coll. La nostra terra dóna el seu fruit. Certament és "ufana sota la capa del cel" fins i tot amb santedat. Sinó que ho diguin els fulls del santoral...

Però ara parlem de mossèn Ossó, nat a Vinebre (Tarragona) el 16 d'octubre del 1840. Com a carmelita descalç català vull dir coses que encara no s'han escrit. Tothom sap que mossèn Enric va ser un teresià de cap a peus. El P. Macca, fins ara arxiver general de l'Orde, ha escrit fa pocs dies: "Pot ésser que algun carmelita hagi estimat molt més a santa Teresa que mossèn Enric, però ningú, certament ho ha demostrat tant com ell" (carta del 15 d'octubre del 1979). D'on li va venir aquesta "saviesa"? Deixeu-me donar "pistes", encara que no descobreixi el món.

VINEBRE

L'any 1835 hi havia dos carmelites descalços fills de Vinebre: P. Francesc de la Ssma. Trinitat (Caballer i Argilaga), de 67 anys, i un altre més jove, de 47, anomenat P. Baptista de Santa Eufrosina (Pradell i Trepas). Sembla que quan nasqué l'Enric, el 1840, encara eren vius, tot i que potser no tinguessin la seva residència al poble. Cal matisar aquest fet. Però dos carmelites de la mateixa època en un poble tan petit vol dir que a la parròquia sabien qui era santa Teresa de Jesús. Com al poble veí de Torre de l'Espanyol, amb fra Narcís de Sant Eliseu, de 25 anys, i a l'altre costat de l'Ebre, Ascó, d'on era fill el P. Josep de la Mare de Déu (Pros Antés), joveníssim, 24 anys, tots dos, també carmelitans l'any de l'exclaustració dels religiosos a Espanya. Tampoc era massa lluny de Vinebre el que havia estat fins aleshores convent-desert dels carmelites descalços de Catalunya, el Cardó. D'altres pobles de l'entorn, Falset, Vilella Baixa i Alta, Fatarella... tenien frares teresians quan mossèn Enric ja sabia llegir i escriure, i anar sol a Montserrat.

REUS

Hom pensa que en aquesta ciutat fou on començà a llegir les obres de santa Teresa. Certament que la seva tia Maria, veïna de Reus, les hi va regalar, encara que sembla que el noi ja era al seminari, aleshores. El que no podem oblidar es que Reus tenia, l'any 1835, 34 carmelites descalços nats a la vila i dos convents carmelitans, sant Joan Baptista (de frares, tota una institució, perquè fins i tot s'hi feia escola) i el monestir de les monges contemplatives, filles de santa Teresa. Quan Enric d'Ossó i Cervelló treballava a ca l'Ortal, és a dir, l'any 1853-54, aquestes monges tenien el seu convent i església a la plaça d'en Prim, que es diu avui. I si és cert que els 34 carmelitans reusencs no hi eren

* [Publicat a *Butlletí informatiu. Carmelites Descalços de Catalunya i Mallorca*, 26 (novembre 1979), pp. 8-12.]

tots –perquè molts ja havien mort i d’altres eren a l’estranger¹ i a altres indrets de Catalunya–, sí que n’hi havia a la vila. Per exemple, el P. Víctor de Sant Lluís Bertran (Bertran Roig) va ser capellà titular de l’església de l’hospital de Reus, de l’any 1846 a 1862. I els pares fra Josep del Roser (Barrull i Freixes) i fra Josep de Santa Ma. Magdalena (Canals i Bagés) eren adscrits a la prioral de Sant Pere, els dies que el vailet és amb els oncles. Cal recordar, també, que la confraria del Carme i els terciaris havien estat molt florents (editant dos manuals-devocionaris a la mateixa vila, 1796 i 1826); com la confraria dels Dolors establerta al convent carmelita, amb capella pròpia. Tot això no tingué cap incidència en la vida “teresiana” de l’Ossó?

TORTOSA

Al seminari de Tortosa hi troba sacerdots força devots de santa Teresa. Però jo haig d’afegir-hi que després de l’exclaustració passaren a la biblioteca d’aquest seminari molts dels llibres que tenien els carmelites descalços del convent de Tortosa-ciutat i del desert de Cardó. També hi viuen frares nostres exclaustrats, com el P. Vicent de la Concepció (Sabaté Ferràs), fill de la ciutat, adscrit a l’església major i capellà de les monges de la M. Molas, i el P. Felip del Ssm. Sagrament (Castells Franco), que hi viu i hi mor “muy virtuoso y apreciado”, segons el *Boletín Oficial Eclesiástico* de Tortosa, del 1885.

DESERT DE LES PALMES

Potser ja en parla prou el mateix mossèn Enric. El que no diu és d’on eren els frares. A mi em pertoca fer esment dels catalans que hi van ser o passar l’època d’Ossó: 1860 a 1896. En conec alguns, P. Joan de Santa Rosa (Marimon Compte), ja el 1863; P. Agustí de Santa Teresa (Verdura Olivé), el 1864; P. Ramon de Santa Gertrudis (Ferrer Turó), rector a Barcelona que hi puja moltes vegades i fins i tot amb pelegrins de la Ciutat Comtal molt abans de la seva mort (1886); el germà Marià de Sant Josep, fill de Reus i que fa de cuiner els anys 1880-81, i el tortosí P. Josep de Sant Elies (1884-91). Tots, com deia, catalans del temps de l’exclaustració. El que no puc fer és anomenar tots els altres que, des de la restauració de l’Orde als Països Catalans (1876), varen conèixer el beat d’Ossó quant es retirava a l’ermita de santa Teresa. Doncs el desert esdevingué noviciat per al nostre país, i aleshores tots els qui volien ser frares havien d’estar-hi, almenys, any i mig. Amb tot he de fer esment del P. Arcàngel de la V. del Carme (Galofré i Solé), nat a la Bisbal del Penedès (B), profès al Desert (12.I.1863) i prior d’aquest mateix convent (1895-1900). Era doncs, el prior de la casa quan mossèn Enric pujà, per darrera vegada,

1 Sí, a l’estranger n’hi havia uns quants de Reus. I alguns d’ells van fer-hi carrera. I tots, probablement, conservaren les seves relacions familiars. És el cas del P. Francesc de Santa Gertrudis (Satorra i Mercader), resident a Nàpols. De les seves cartes a Reus en tenim una del 10 d’agost del 1853 –casualment– que parla d’una imatge de santa Teresa: “En cuanto la Estatua de nuestra Madre Santa Teresa de Jesús, quiero que esté en casa de mi caro padre. Una vez que por aora no pueden tener la consolación de verme, suplirá la presencia de mi Seráfica Madre Teresa de Jesús. Y confío con la Santa bendita que les colmará de celestiales bendiciones. Dado que las Monjas la quieren tener un par de meses por devoción (que sé que la tienen muy cara), se la llevarán concluidos los dos meses... Esto sí, quiero que por decencia hiciesen hacer una Escaparate, sino el polvo la malogrará; que dicha Estatua está 25 duros, el collar de corales y el ramo que lleva en la mano, lo hizo la dama de honor de la Señora Ynfanta Doña Maria Amalia, en el tiempo que la Santa estava a Palacio”. També els diu “que a medio mes de Setiembre vendrá o pasará por Reus el P. José de S. Elías mi compañero del Colegio de Reus... y vean de recibirle bien, dado caso que quiere estar un par de días a mi casa” (Arxiu dels Carmelites Descalços de Catalunya, sign. Exclaustrats).

al seu aimat desert carmelita. És ben sabut que el mossèn de Vinebre no hi va poder fer estada perquè ja hi havia molta gent forastera... i 43 frares de la casa. No voldria pas posar aigua al vi, i probablement no n'hi van posar... Però el prior, català i que se les pensava totes, feia dies que portava pel cap d'on trauria diners per alimentar –i fins i tot donar més treball– a tants de frares. I se li va ocórrer muntar una destil·leria per a begudes, el “Licor carmelitano”. Llegiu, si us plau, les actes de la comunitat i trobareu que el 7 de gener de 1896 (mossèn Enric ja ha començat els seus últims exercicis espirituals al convent de franciscans a Gilet) la comunitat del desert de les Palmes aprova la proposta presentada pel prior; si creu convenient (obtingut ja –diu l’acta– el permís del vicari provincial i del definitori general de l’Orde) elaborar un licor (“ex herbis odoriferis et localibus confectum”) per a millorar l’economia del noviciat. I si teniu en compte que l’aprovació de la nostra cúria romana per a aquesta destil·leria data del 16 de desembre de 1895, quan el provincial pujava amb mossèn Enric al desert de les Palmes el dia de l’home dels nassos, duia a la pitrera, el *placet* de Roma. Poc s’ho pensava l’invitat... Però ves a saber? Pujant i baixant, i amics com eren...!

Un altre carmelita català novici al desert de les Palmes i resident al convent de València el desembre de 1895 era el P. Ludovic dels SS. Cors (Melitó Tristany Pujol). Era fill de Su (Lleida) i professà a les Palmes el 14 d’abril del 1885. Si mossèn Enric es va posar d’acord amb el vicari provincial de trobar-se al convent de València per anar junts al Desert, a taula o a l’esbarjo potser parlés amb el P. Ludovic que feia de professor segon del nostre col·legi de Teologia. Però no és per això que parlo d’aquest carmelita.

El P. Ludovic dels SS. Cors, carmelita i català, (1867-1920), fou el predicador de la “Oración fúnebre” (impresa, després, per la “tipografia teresiana”, a Barcelona) davant les despulles mortals de mossèn Enric, el 15 de juliol del 1908, a Jesús de Tortosa, exhumades del convent de Gilet. Crec que va ésser el primer homenatge que els carmelites descalços catalans oferiren al fundador de la Companyia de Santa Teresa, a 300 metres del lloc del “plet sens ofensa de Déu”. No sé si el predicador va ser escollit per les “filles” de l’Ossó o pels germans carmelites, però és ben cert que era el millor (com es deia aleshores) que els carmelites descalços tenien a Espanya. Llegiu els diaris del nord i del sud, si no em creieu, perquè de tot arreu el cridaven. La última malaltia el va dur a Àvila, al convent de “la Santa” on reposa en la pau del Senyor el 20 de novembre del 1920.

La meva aportació al nou beat és molt casolana, potser massa. Però penso que les coses de casa nostra també poden interessar per a la història teresiana a Catalunya. Gràcies.

Barcelona, 5.XI.1979.

BIBLIOGRAFIA

GABRIEL DE LA CRUZ, O.C.D., “Carmelitas Descalzos catalanes de 1835”, *El Monte Carmelo*, 73 (1965), pp. 275-304, 431-468, i 74 (1966), pp. 89-129.

Calendarium annuale... O.C.D. provinciarum... Castellae Veteris et... Aragoniae et Valentiae... pro anno... 1896. Cf. “Status provinciae”, pp. 204-205.

Libro de actas de la comunidad del Desierto de las Palmas, 1876 a 1917.

Licencias ministeriales del Obispado de Tortosa. Libro 40, 1855-71.

Revista Carmelitana, Barcelona, 1 (1876) al 16 (1892) últim. Cal que les “teresianes” fullegin aquesta revista, si a hores d’ara encara no ho han fet.